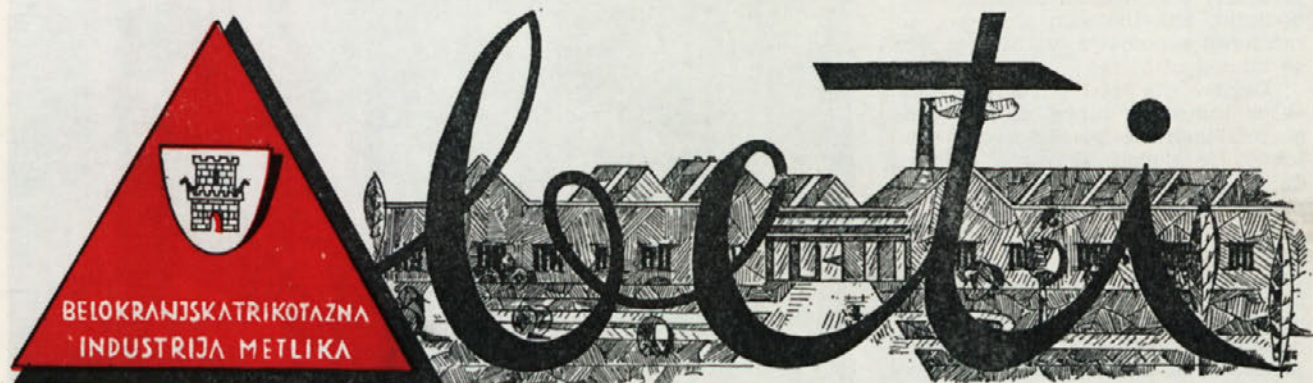

15 let „BETI“

Št. 5 - Leto VII. - GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI »BETI« METLIKA - november 1. 71

»BETI« slavi 15-letnico obstoja

Ljudje, ki poznajo Belo krajino še pred vojno, predvsem pa tisti, ki so živeli tukaj med zadnjo vojno in videli vse razdejanje, ki ga je ta pustila že tako revni deželi, se čudijo, ko ocenjujejo napredek Bele krajine v zadnjih petnajstih letih.

Tako je bila tudi Metlika pred poldrugim desetletjem skromno mesto, brez gospodarske osnove, prometnih zvez in komunalne ureditve. Šele s prihodom »Beti« leta 1956 je dobila trdno gospodarsko osnovo, ki se je iz leta v leto krepila. Tako je postala »Beti« nosilec vsestranskega razvoja v tem delu Bele krajine.

Kako smo rasli in kaj smo žrtvovali za vesplošen napredek, pa nam bo povedal direktor »Beti« Peter Vujčić.

»Tovariš direktor, kakšen je v vašem spominu začetek, iz katerega je nastalo naše podjetje?« smo ga vprašali.

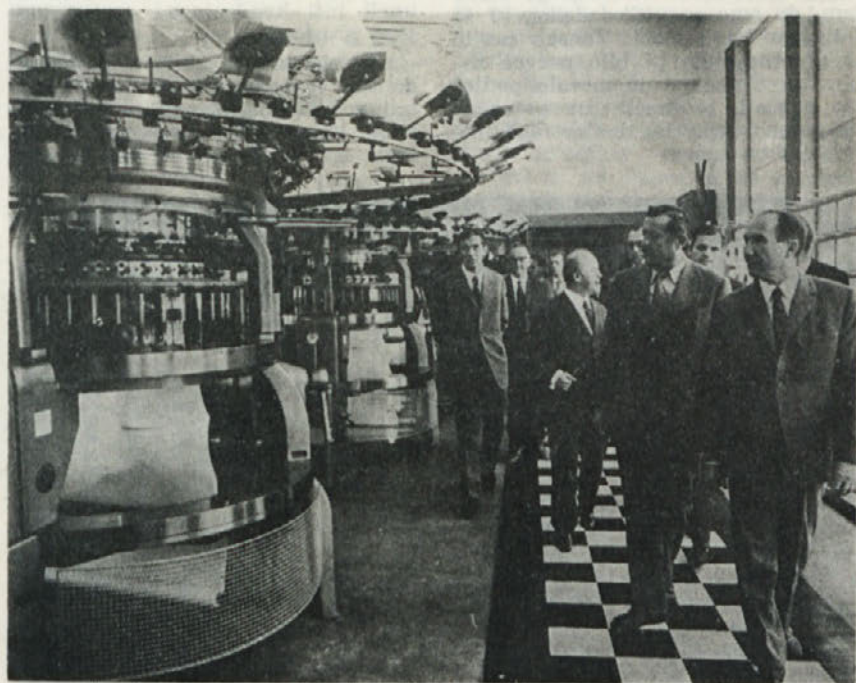
»Kot povedo poznavalci takratnih razmer, je bilo precej hrupa, ko se je preselila bivša »Belokranjka« iz Črnomlja v Metliko. Metličani so imeli vročo željo, da bi osnovali industrijo v svojem mestu, vendar zaradi takratnih razmer to ni bilo lahko.

Proizvodni potencial prejšnjega podjetja je bil več kot siromašen. Majhno število ročnih proizvodnih strojev in nekaj predvojnih nepreiskanih vzhodnonemških strojev ni

obetal svetle bodočnosti mlademu kolektivu. K temu lahko prištejemo še razrahljane notranje odnose, kar je še poudarilo brezizglednost. Podjetje je delalo v občinskih in privatnih prostorih ter v raznih lokalih.

Priznam, da se me je ob prihodu v podjetje lotevala moladušnost,

vendar je vse bolj in bolj popuščala, ko sem se spuščal v resne razprave s člani kolektiva in takratnimi predstavniki oblasti. Prišel sem namreč iz dobro razvitega industrijskega mesta, kjer sem odrasel. Razen tega sem bil še malo pred prihodom v to podjetje v Zahodni Nemčiji in na Švedskem. Se-

Gostje pri ogledu novih prostorov

15 let „BETI“

veda je to še povečalo razkorak v predstavi o sodobnem industrijskem podjetju, kakršno sem imel jaz, in razmerah v podjetju, v katerega sem se bil vključil.

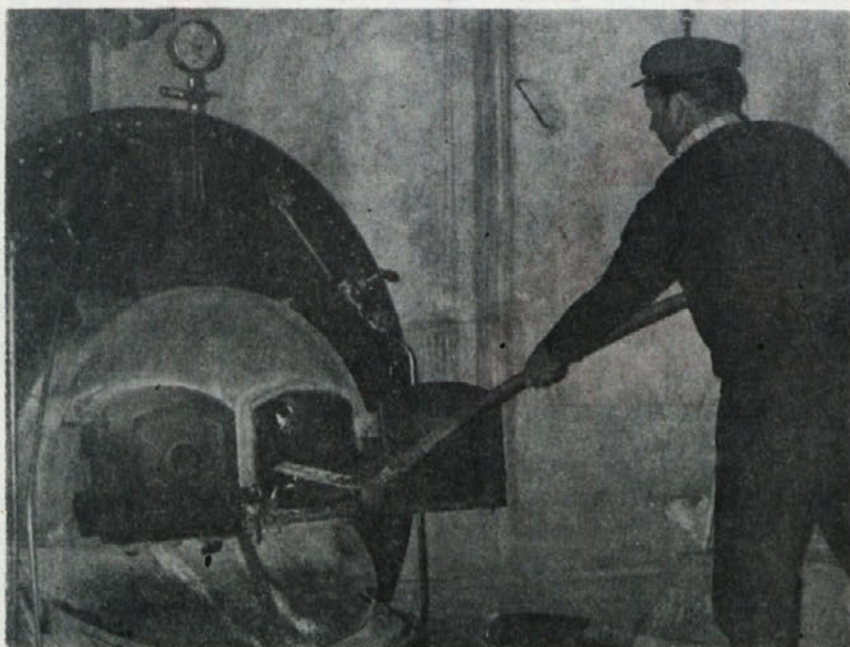
Dejstvo, da med poznavalci tekstilne industrije nihče ni več spregovoril bodrilne besede za naš kolektiv, je dovolj zgovorno pričalo, da je bila bodočnost podjetja povsem nejasna.

Izdelki, ki jih je podjetje takrat izdelovalo, še zdaleč niso imeli tistih lastnosti, s katerimi so nastopala na tržišču takrat že renomirana tekstilna podjetja. Slaba finančna situacija, ki je nastala zaradi neprodanih izdelkov, je podjetju onemogočila da bi si nabavilo kvalitetne surovine. Zato je ugled kolektiva zdrsnil skrajno nizko. Širiti so se namreč začeli glasovi o likvidaciji podjetja. To je bilo za kolektiv izredno boleče, saj je bil deležen prav vseh težav, ki so se odvijale na hrbtu majhnih podjetij.

Toda kolektiv je potem, ko so bile izvršene spremembe, postal enoten in pripravljen na vsako žrtev, ki bi rešila podjetje in s tem ohranila zadnjo možnost zaposlitve. Končni rezultat takratnih razprav je bila odločitev, da se preusmerimo. Poudarjam pa, da je bilo to izvesti mnogo težje, kot smo si zamišljali.

»Kateri so po vašem mnenju najbolj značilni mejniki na naši petnajstletni razvojni poti?«

»Prvi korak k sanaciji je bil v tem, da smo opustili izdelke, ki so bili kvalitetno slabi. Žensko perilo iz umetne svile ni bilo preveč zanimivo. Čipke pa je moralo podjetje uvažati. Možnosti uvoza so se pospešeno zapirale, dokler niso bile popolnoma zaprte.

Stara kotlarna

V naši družbi je vedno bolj rasla težnja po uvedbi tržnega gospodarstva. Na podlagi tega pa se je stopnjeval pritisk, da bi izvažali izdelke na tuja tržišča. Za to pa nismo imeli niti tehničnih, še manj pa kadrovskih zmogljivosti. Čeprav smo morda imeli možnost, da bi si nabavili vsaj nekaj sodobne opreme, tega nismo mogli storiti, saj nismo imeli niti kvadratnega metra svojega prostora.

Z velikimi žrtvami in s pristradanimi sredstvi smo slednjič odkupili vojaške barake, ki so bile brez vode, kanalizacije in elektrike. Dohodi do zgradb pa so bili skrajno

zanemarjeni. Takšni so bili prvi koraki najznačilnejšega obdobja razvoja podjetja.

»Ali lahko naštejete najtežje in najbolj odločilne trenutke v razvoju podjetja?«

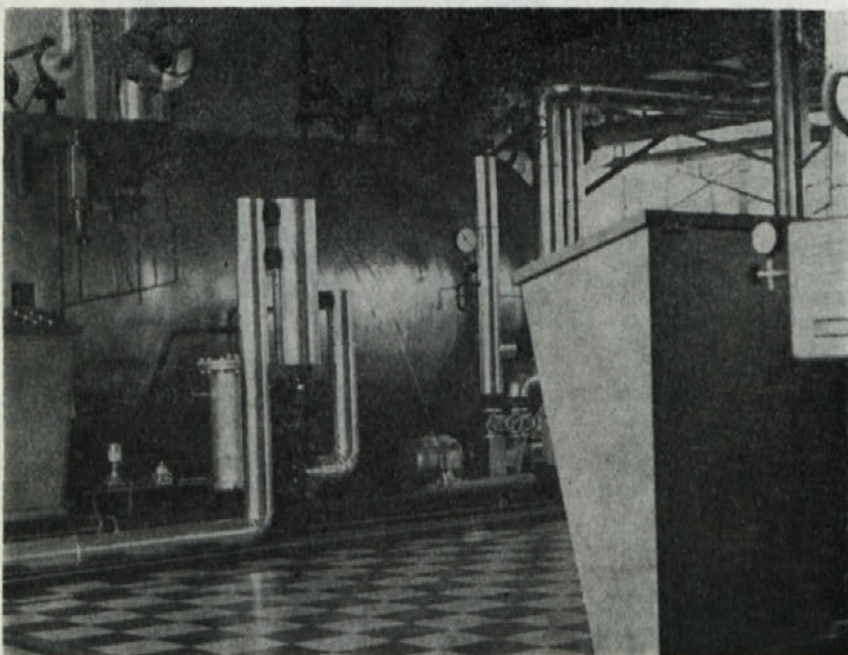
»Težko je govoriti o težkih trenutkih, kajti preživeli smo težavno obdobje. To obdobje, ki vsebuje preusmeritev, vsebuje tudi samoodrekanje, strpnost, potrpežljivost, pospešeno učenje, vztrajnost in veliko preudarnosti. Brezizglednost v finančnem pogledu je onemogočala sleherni poslovno odločitev. Denarja je namreč primanjkovalo tudi za vsakdanji kruh.

Kolektiv se je le s težavo dokopal do tega, da je pričel zaupati vase. V nekaj letih se je proti pričakovanju zgodilo to, da je sleherni delavec opravljal svoje delo dokaj samozavestno.

Iz več razlogov smo bili prisiljeni na postopno rekonstrukcijo obrata. Pri tem smo bili zelo previdni in je moral biti vsak del rekonstrukcije dosledno izpeljan. Ravno to dejstvo je dalo kolektivu naslušten polej in smo se spričo tega lotili takih odločitev in naložb, ki nam jih ne bi nihče pripisoval.

Rekonstrukcija pletilnice, barvarne in konfekcije je bila izvršena tako hitro, da so naglo zaostala vsa konkurenčna podjetja. Teksturirnica je to še oplemenitila in tako se je podjetje znašlo na samem vrhu trikotažne industrije.

Tu moram poudariti, da je bila za naše strokovnjake, ki so izpeljali tako velike in komplicirane naloge, odločilnejša enotnost kolektiva kot pa finančno stanje. Kljub vsej zapletenosti tehnološkega procesa je bila celotna rekonstrukcija izpelja-

Nova kotlarna

na hitro in odlično. Mnenja pa sem, da so bili tedaj najtežji in najbolj odločilni trenutki.«

Ko smo tovariša direktorja vprašali, kako si zamišlja bodoči razvoj trikotazne industrije in naše mesto v tem razvoju, nam je dejal:

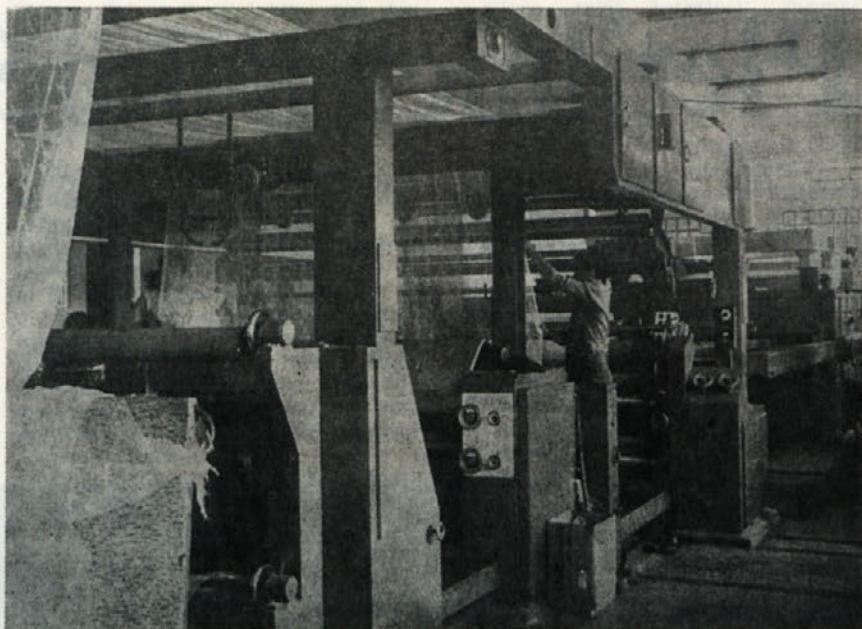
»Visok standard v svetu zahteva tudi večjo lagodnost v oblačenju. Značilno je, da je v deželah z visokim standardom temu primerna tudi potrošnja trikotaznih izdelkov. Anglija, Švedska, Belgija in večina ameriških držav trošijo tudi 6 do 7-krat več trikotaznih izdelkov na prebivalca, kot pri nas. V konjunkturi, kateri smo priča, ugotavljam, da se potrošnja trikotaznih izdelkov veča tudi pri nas. Trikotaznih izdelkov še vedno primanjkuje, vendar morajo biti, če jih hočemo planirati na trg, izdelani estetsko in kvalitativno, skratka atraktivno.

Mnenja sem, da se temu prepočasni prilagajamo, čeprav nam tehnološki proces in strokovna usposobljenost ljudi to omogočata. Vendar načela atraktivnosti ne mogli več dolgo zanemarjati.

Na zadnjem mednarodnem sejmu — tega prirejajo vsaka štiri leta v raznih velikih industrijskih centrih, letos je bil v Parizu — se običajno zrcali ves tehnološki razvoj naše stroke za prihodnja štiri leta. Naši strokovnjaki, ki so se tega sejma udeležili, so z velikim veseljem ugotovili, da je večina tehnik, ki so jo tam videli, že prisotna v našem podjetju. Ta ugotovitev je najboljši odgovor na vaše vprašanje o mestu našega podjetja in razvoju trikotazne industrije v prihodnje.«

Na kraju bi našim bralcem radi posredovali tudi nekaj skritih želja, ki jih ima tovariš direktor. Na to vprašanje nam je odgovoril takole:

»Mojih želja ni mogoče izraziti z določeno frazo, kajti vezane so na mnoge subjektivne in objektivne težave. Da bi bil odgovor jasnejši, moram najprej naštetih nekoliko grenkih ugotovitev. Naš bolekranski človek nikoli v zgodovini ni imel lahkega življenja. Nasreče v vseh obdobjih, od turških časov do zadnje vojne, so puščale za seboj najhujša pogorišča in razdejanja ravno na metliških tleh. Vsaka generacija je morala graditi znova. Naši ljudje so bili obsojenci v vseh časih, od tlačanstva do modernega suženjstva. Belokranjska gruda je bila vedno premajhna in prepusta, da bi lahko dajala vsem prebivalcem primeren kos kruha. Ljudje so bili prisiljeni hoditi ponj v tujino. Nekateri so se odločili za tujino, drugi so se lotili celo dvomljivih poklicev, če so hoteli sebe in svoje družine rešiti pred beraško palico. Samo zaradi ponosa našega belokranjskega

Sodobno napenjanje in sušenje zaves

človeka, njegove delavnosti in skromnosti je bila prikrita socialna razlika med našo pokrajino in drugimi območji Slovenije.

Drugod so bogateli in se industrializirali v vseh družbenih sistemih in se vsestransko razvijali, mi pa smo zaostajali. Sedanja družba nam je sicer odprla vrata na stežaj, pri tem pa ni bilo upoštevano startno stanje.

Drugod so imeli že podjetja. Razni kolektivi so od družbe dobili cela premoženja, energetiko, vodo in druge komunalne naprave. Dobili so tudi industrijska poslopja, ljudje so bili usposobljeni za svoje delo, dobili so celo tržišča. Vse zaloge in denarni del podjetja je prišel kolektivom v roke po družbeni poti.

Mi pa smo začeli na poljih, poraslih s koprivami, in od tod smo dohiteli druge, ki so delali v urejenih podjetjih. Morali smo jih celo prehiteti, če smo hoteli živeti in se razvijati. Kakšna je bila ta pot, mislim, ni potrebno posebej poudarjati.

Naši ljudje, predvsem sposobni, so še vedno drveli drugam. Nekateri, mogoče celo najposobnejši, niso zdržali doma, temveč so se odločili za nadaljnje sužnjevanje na tujem. Niso se zavedali, da je bilo njihovo delo povezano z vsestranskim razvojem področja in življenjem prebivalcev. Vse, kar so ti ljudje ustvarjali, je ostalo drugod, razen borne mezde. Ta je običajno zadostovala le za najnujnejše.

Toda nekaj napredno usmerjenih ljudi pa je le ostalo. Čeprav so bili novinci na vseh gospodarskih področjih, brez strokovnega znanja in imena, so se z voljo in elanom lotili dela in danes že vidimo njihove velike uspehe.

Pravim: ceste so ožile neke pokrajine, voda naj bi bila kri, ki se preliva po tem ožilju, električna energija naj bi nadomestila sončno svetlobo. Naša pokrajina vsega tega ni imela. Anatomija naše belokranjske deželice je bila več kot porazna.

Ta pokrajina pa je zadnje čase začela dobivati novo podobo. Ljudje v tovarni se namreč zavedajo, da niso tu samo zaradi sebe. Standard prebivalstva cele pokrajine nam mora biti nenehno pred očmi. Pogoji za kulturni razvoj so vsak dan boljši. Posluh gospodarstva za to področje je očitno.

Res je, da danes še ne moremo zagotoviti slehernemu občanu solidnega kosa kruha doma. Vsi pa se trudimo, da bi mu ga priskrbeli v nekaj letih. Stanje se hitro izboljšuje, vendar pa še vedno prepočasni. Začeli smo pospešeno izvažati delo svojih rok, da bi zavrli izvoz živih ljudi in s tem preprečili, da bi ostajali presežki dela na tujem.

Ob koncu bi lahko ugotovili, da živimo v vrtincu gospodarskih neskladnosti. V tem vrtincu bi želel poiskati tudi naš kolektiv, ki je, ne povsem uradno, postal nosilec razvoja v občini. Potrebno je, da se sleherni naš sodelavec tega zaveda, kajti le potem bi se ne samo člani našega kolektiva, temveč sleherni občan lahko dokopal do možnosti, da bi besedico »živeti« pisal z veliko začetnico. To pa je moja želja in odgovor na vaše poslednje vprašanje.«

Tovarišu direktorju se za njegove iskrene in vzpodbudne besede v imenu bralcev najlepše zahvaljujemo.

Z direktorjem govoril
Maks Koležnik

Pletilnica nekoč in danes

Predstavljamo vam enega najstarejših obratov, ki tvori začetek današnje trikotažne proizvodnje v naši tovarni. Začetki pletenja s stroji segajo doleč nazaj, celo v leto 1945.

Z nacionalizacijo privatne pletilnice v letu 1948, je osnovala občinska skupščina Črnomelj Invalidsko podjetje »Pletilstvo« s sedežem v Črnomlju.

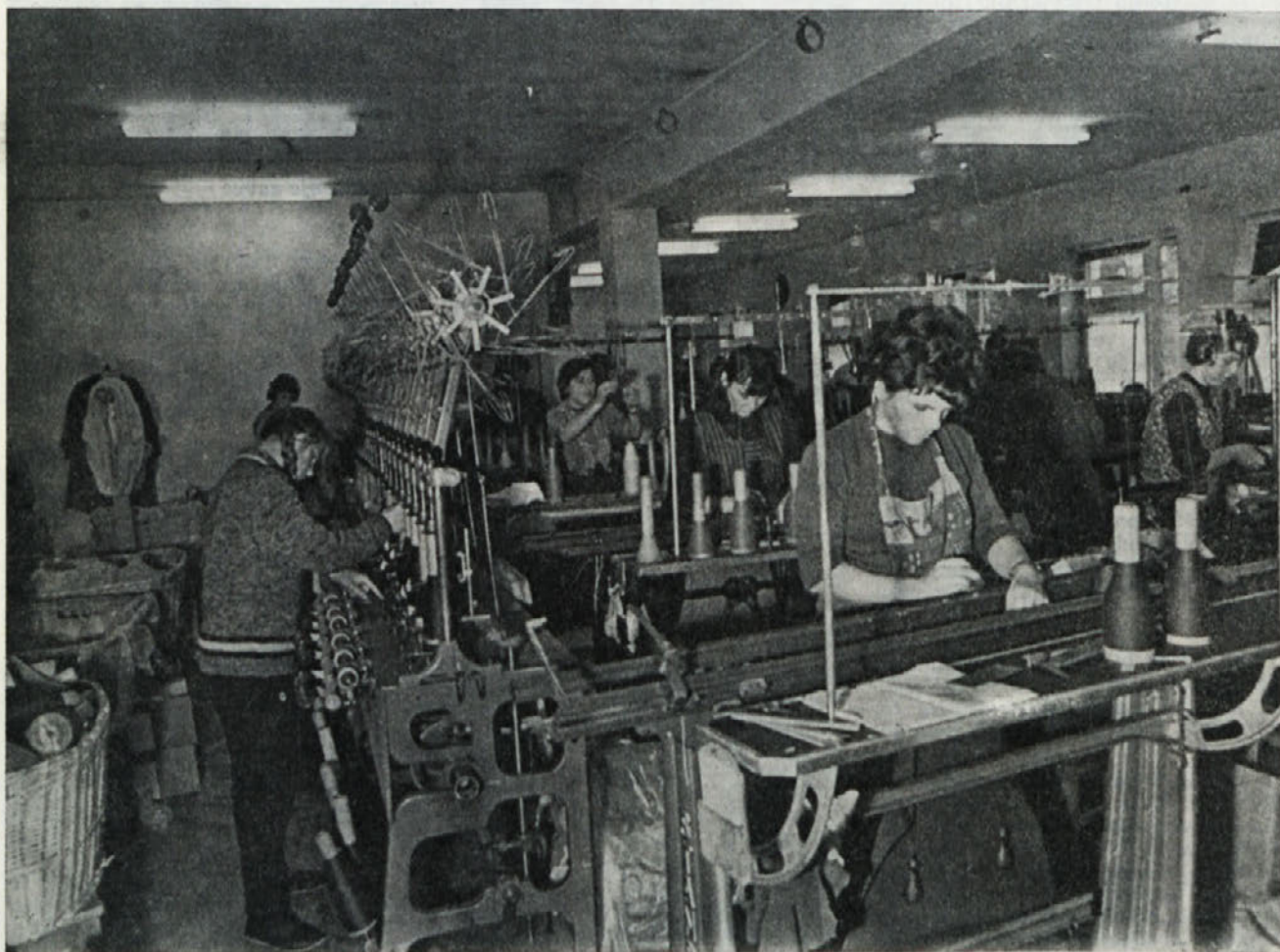
O tem, kako se je od takrat pa

šega lastnika Tajnerja. Ti prostori pa so kmalu postali premajhni. Zato je vodstvo začelo razmišljati o gradnji novih proizvodnih prostorov. Odločili so se, da zgradijo večje tovarniško poslopje, kjer bi bil možen vsestranski razvoj pletilne industrije, skupaj z dokončno predelavo pletiva. Zgrajen je bil nov obrat, in sicer v Metliki, v stavbi, kjer je danes predilnica tovarne »Novoteks«. Vzporedno z gradnjo

slojpe bivšega dijaškega doma v Metliki, delno pa v zasebno hišo Janka Cara.

V prostorih bivšega dijaškega doma smo si v kletnih prostorih uredili motorno in raschel pletilnico, pritličje in prvo nadstropje pa smo intenzivno pripravljali za nove pletilne stroje, katere smo pričakovali vsak dan.

Ko smo končno dobili stroje, so nastale nove težave: kje oplemeni-

Tako smo pletli nekoč

do danes razvijala pletilnica, nam bo povedal obratovodja tega obrata Ivan Brodarič.

»Mislím, da mi ni potrebno posebej poudarjati, da so bili začetki današnje trikotažne industrije v takratnem Invalidskem podjetju v Črnomlju pod imenom »Pletilstvo«.

Ročna pletilnica je obratovala v stavbi Cestnega podjetja, motorni pletilni stroji in stroji za čipkasto pletivo pa so delali v stavbi biv-

šega obrata so popravili tudi nekatere stare pletilne stroje, ki so do tedaj ležali neuporabni. Vse to dovolj jasno kaže na to, kakšna so bila proizvodna sredstva takrat, ko se je podjetje »Pletilstvo« preselilo iz Črnomlja v Metliko.

Ob preselitvi leta 1956 pa je dobilo tudi novo ime, in sicer ime, pod katerim posluje še danes.

Pod novo streho pa nismo ostali dolgo, saj smo se še istega leta ponovno selili, in sicer delno v po-

ti pletivo. To smo reševali tako, da smo pletivo pošiljali na dodelavo »Pletenini« v Ljubljano in pa v takrat vodeče trikotažno podjetje »Nada Dimič« v Zagreb.

Vse večje povpraševanje po trikotažnih izdelkih nas je sililo, da smo pričeli razmišljati o nabavi visoko produktivnih pletilnih strojev. Tudi s prostori smo bili vedno bolj na tesnem, zato se je vodstvo odločilo, da odkupi opuščene vojaške objekte, jih preuredi in uporabi za

trikotažno idustrijo. Tako smo leta 1959 z neštevili prostovoljnimi delavnimi urami preuredili nekdanje vojaške konjušnice v proizvodne prostore in v njih pričeli nameščati stroje. 12. julija 1960 smo v adaptirane obrate preselili celotno proizvodnjo. To pa je tudi eden od glavnih mejnikov na naši poti, kajti od takrat se je začela razvojna pot našega podjetja in s tem tudi pletilnice dvigati strmo navzgor. Dobivali smo vse več strojev, čeprav ne popolnoma novih, vendar so bili ti za jugoslovanske razmere tehnološko zelo izpopolnjeni in produktivni.

Leta 1963 so bili nabavljeni stroji za krožno pletenje. V naslednjem letu smo dobili dva snutkovna stroja in sedem raschel strojev za pletenje čipk, ki še danes obratujejo. Še v istem letu smo naše kapacitete povečali za nekaj snutkovnih strojev z dvojno širino, nabavili pa smo tudi dva raschel stroja in več strojev za krožno pletenje. Leta 1970 smo stroje preselili v novo zgrajeno poslopje zraven kodranke, dobili pa smo tudi nekaj najsodobnejših strojev za krožno pletenje. Na teh strojih se lahko plete blago za spodnje perilo, kopalne obleke in diolen loft.

Nagel, dinamičen razvoj pletilnice se kaže zlasti v tem, da razpolagamo danes z najsodobnejšimi pletilnimi stroji, ki imajo velike zmog-

ljivosti. Vsi ti stroji lahko vsak dan napletejo cca 3000 kg raznega pletiva. Če bi te kilograme spremenili v tekoče ali kvadratne metre, bi dobili lepo število metrov.

Sestav pletilnih strojev pa je takle:

- V raschel pletilnici imamo:
- štiri stroje raschel znamke »Mayer«,
- devet strojev raschel znamke »Barfus«,
- tri snovala za osnovne valje in eno snovalo za vzorčne valje.

V snutkovni pletilnici obratujejo danes:

- trije snutkovni stroji znamke »Liba«,
- devet snutkovnih strojev znamke »Sailer«,
- dva visoko produktivna stroja znamke »Mayer«,
- pet visoko produktivnih snutkovnih strojev z dvojno širino znamke »Mayer«,
- in šest visoko produktivnih snutkovnih strojev znamke »Emil Wirth«.

V krožni pletilnici obratujejo naslednji stroji:

- dva stroja interlock znamke »Bromley«,
- šest strojev interlock znamke »Stibbe«,
- en stroj interlock znamke »Terrot«,
- dva stroja interlock znamke »Schubert Salzer«,

- štirje stroji interlock znamke »Mayer«,
- dva stroja interlock znamke »Albi«,
- dva stroja za izdelavo pliša znamke »Terrot«,
- enajst strojev Transfer znamke TMW,
- pet finorebričastih strojev znamke »Terrot«.

Vse, kar imamo, smo ustvarili s trdim in požrtvovalnim delom. Zgradili smo tovarno, ki je v ponos nam in vsem Belokranjcem. Brez velikih žrtev in vztrajne volje najbrž vsega tega ne bi dosegli. Če torej mladini ni treba več v toliki meri iskati kruha drugje, gre zahvala predvsem tem, ki danes praznujejo petnajstletnico dela v naši sredini. Naj nam bodo za zgled, kako bogato se obrestujejo pridnost, znanje in trdna volja.

Na kraju bi rad povedal še to, da so za vse uspehe, o katerih sem govoril prej, prav tako zaslužni tudi drugi delavci, tako tisti, ki praznujejo šele desetletnico dela v naši sredini, pa tudi tisti, ki so prišli v naše podjetje kasneje. Tudi tem gre zahvala za njihov trud. Mislim pa, da vsa prizadevanja delavcev in vodstvenega osebja ne bi bila tako učinkovita, če ne bi ta prizadevanja usmerjal naš direktor Peter Vujčić, ki ima s svojo trdno voljo in vero tehnološki in ekonomski napredek podjetja največ zaslug.

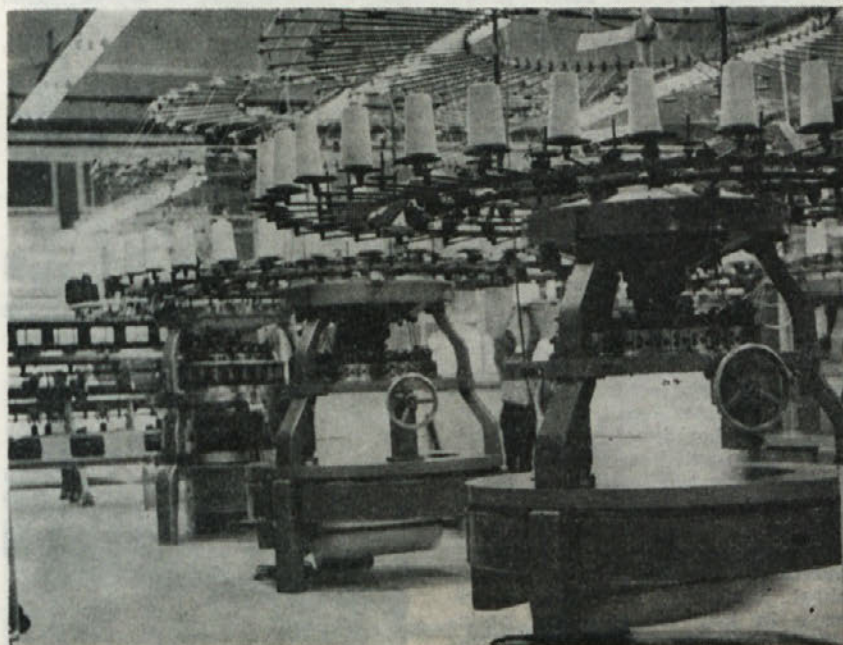
Novosti iz krožne pletilnice

Znano je, da je bilo pletenje, ko se je formiralo podjetje glavna faza naše proizvodnje. Ročne ploske stroje so izpodrinili modernejši stroji na električni pogon. Pri tem so se najprej uveljavili okrogli stroji, zlasti ker delovanje in vzdrževanje ni bilo preveč zahtevno in so se temu delu kadri hitro priučili. V začetku so pleli samo gladka pletiva, in sicer predvsem iz bombaža. Ko se je pojavila preja iz poliamidnih vlaken, je to povzročilo pravo revolucijo v pletenju. Zaradi večje trdnosti teh vlaken je bilo možno izboljšati tudi kvaliteto pletiva na starejših strojih. Ker so bili artikli iz helance in drugih umetnih mešaníc zelo iskani na tržišču, je takšna konjunktura zelo vplivala na razširitev proizvodnje na krožnih pletilnih strojih. Takrat so bili za te namene kupljen interlocki znamke »STIBA«, ki so v glavnem pleli gladko pletivo iz kodranke. S tem se je proizvodnja povečala stootstotno. Nekaj teh strojev še danes obratuje.

Ker gladka poliamida pletiva vedno bolj izpodrivajo vzorčna pletiva iz drugih umetnih in naravnih vlaken, zlasti iz poliestra, je naše

podjetje svoj plan proizvodnje in razvoja usmerilo v izdelavo reliefnih vzorcev iz diolena. Ko smo letos

sami začeli proizvajati še prejo iz deolena, smo se na trgu pojavili z artikli »DIOLEN LOFTA«, ki je

Najsodobnejši pletilski stroji

kmalu postal znan slehernemu našemu potrošniku. Ravno s tem proizvodom si je podjetje pridobilo glavno vlogo v trikotajni industriji v naši državi. Prej omenjeno pletivo izdelujemo na žakardnih strojih znamke »MAYER«, ki so najnovejši dosežek tekstilne tehnologije. Za pletilnico nameravamo nabaviti še večje število teh strojev.

Tisti, ki ve, kako so razporejeni stroji v prostorih krožne pletilnice, opazi v paralelnem prostoru ob prej omenjenih žakardnih strojih večjo skupino enakih strojev, ki pletejo finorebričasto vzorčno pletivo. To so »transferji«, ki izdelujejo žensko spodnje perilo iz bombaža, volne ali njim podobnih umetnih materialov in mešanic. Ti artikli so dragoceni in najbolj iskani na tržišču. Tehnološko so ti stroji zanimivi zaradi skrajšanega postopka pri konfekcioniranju transfer pletiva. Zaradi kombinacij različnih operacij pri samem pletenju je mogoče že pri pletenju fiksirati določene modele končnih izdelkov, ki jih v konfekciji brez krojenja prilagodijo zaželenemu proizvodu. Ti stroji imajo manjšo colažo, tako da okroglo pletivo brez

rezanja odgovarja telesni širini. Ker se povpraševanje nagiba k vzorčastem perilu je bilo pred nekaj mesece nabavljenih 18 »transfer« strojev ki so zamenjali zastarele »interlocke.«

S tem sestavkom bi želel pojasniti širšemu krogu bralcev našega glasila, kako zelo pomemben korak smo z nakupom teh strojev napravili v modernizaciji proizvodnje. Brez intervencije tujih strokovnjakov smo v enem mesecu spravili v pogon vse stroje, zelo komplicirane izvedbe. Pri tem moramo dati priznanje domačim mehanikom, ki so že dorašli temu zahtevnemu delu. S prej nabavljenimi in še z novimi stroji smo predelali večjo količino »meraklona« volnene mešanice, ravno sedaj pa uvajamo v proizvodnjo »simpafresh«, ki je izdelan iz kombinacije 53% bombaža in 47% poliestra. Prednost tega materiala je v tem, da zadržuje toploto in prepušča vlago, kar daje ugodno počutje. Za spodnje perilo je primeren zato, ker je pletivo mehko in elastično. Prilagodljivost tržišču in lansiranje novitet na trg prinaša velike dobičke, zato predvidevamo, da bodo rav-

no izdelki iz »simpafresha« v kombinaciji novih vzorcev postali v tej sezoni naš glavni artikel.

Pri tem pa ima kader najpomembnejšo vlogo, saj zmore v zelo kratkem času sestaviti najrazličnejše vzorce, ki na tako različnem strojnem parku obogatijo asortiment proizvodnje. Večina ljudi v krožni pletilnici je tu že dalj časa zaposleno in imajo glavni delež za dobro poslovanje.

Glavna karakteristika ekonomičnosti našega poslovanja je vrednost proizvodnje nasproti osnovnim sredstvom, ki nam pove, da v stari stavbi, v kateri je še precej starih strojev, ustvarjamo dokaj veliko proizvodnjo. To nam pokaže, da je vredno investirati v to smer, kar bi se nam bogato obrestovalo. Če bi imeli klimatizirane prostore in še več novjših visokoproduktivnih strojev, bi imeli tudi kvalitativno prednost pred konkurenti. Z natančnim programom pa lahko organizacijo notranjega poslovanja privedeno do takšne stopnje, da bo res zagotovljena visoka rentabilnost.

Nikola Podrebarac

GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI

Kako smo preživeli petnajst let

V razvoju neke družbe petnajst let ne pomeni veliko. To tudi ni čas, ki bi bil zanimiv za zgodovino. Če pa smo v tako kratkem času uspeli dohiti tiste, ki so bili ob našem začetku kar za pol stoletja pred nami, je prav, da kar se da glasno povemo, kako nam je to uspelo. Nihče ne more trditi, da smo za to imeli kake posebne možnosti ali izjemno pomoč. Ti uspehi so v pretežni meri plod žuljev in odrekanja naših delavcev. Nekateri od tistih, ki so nosili velik del bremena v času, ko se je odločalo o usodi tega podjetja, so omagali, zapustili so naše vrste. Vendar jih za to ne kaže obsojati. Imeli so možnost, da si poiščejo boljši kos kruha in so to možnost tudi izkoristili. Veseli pa smo, ko v naših vrstih še vedno najdemo veliko tistih tovarišev, ki so pri podjetju že od vsega začetka. To je torej predvsem njihov praznik in vsi jim iskreno čestitamo. Njihova vztrajnost, marljivost in požrtvovalnost naj bo zgled vsem mlajšim sodelavcem.

Da bi znali pravilno vrednotiti to, kar danes imamo, bi bilo prav, da nekateri naši najstarejši sodelavci sami povedo, kako so delali takrat, kakšne so bile delovne priprave in kaj vse so poleg proizvodnih nalog še morali storiti. Na-

prosili smo nekatere najstarejše sodelavce za kratek razgovor. Našemu vabilu so se rade volje odzvali in nam odgovorili na nekatera vprašanja. Njihovi odgovori najbolj nazorno prikazujejo težave, s katerimi so se srečevali, in uspehe, ki so jih doživljali.

Ko smo naše jubilate vprašali,

kakšen je v njihovem spominu zčetek, iz katerega je nastalo današnje podjetje, nam je Fanči Nemanič kot najstarejša delavka takole odgovorila:

Takoj po končani drugi svetovni vojni sem leta 1945 kot pletilska vajenka začela delati v takrat še privatni pletilnici delavnic v Črnomlju. Bilo nas je sedemnajst. Splošno znano pomanjkanje takoj po končani vojni se je kazalo tudi v naši delavnici. Pomagali smo si na razne načine, med drugim tudi tako, da smo uporabljali bombaž, s katerim so bile obložene posode, v katerih so zavezniki s padali spuščali vojaško pomoč.

Ta bombaž smo ročno čistili, ga sčesali, nakar smo ga pošiljali v Kranj. Preja, ki smo jo na ta način dobivali, je bila umazana sivo bele barve. Na ročnih pletilnih strojih smo pletli okroglo pletivo.

Naša barvarna, v kateri smo skušali dati prej umazano sivemu pletivu nekoliko privlačnosti, sta bila dva velika bakrena kotla. Stala sta v stari hiši, na tleh iz zbite zemlje. V teh kotlih smo kuhali barvilo in ob zelo napornem mešanju barvali naše izdelke.

V jeseni 1946 smo dobili nekaj preje »ZELWOLLE«, iz katere smo nato pletli ženske nogavice. Prvi

GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI

GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI

bombaž, iz katerega smo začeli izdelovati metrsko pletivo, smo dobili leta 1947. Iz tega pletiva smo izdelovali moško in žensko spodnje perilo. Delati pa smo začeli tudi zave-

se. To delo je od nas zahtevalo veliko vztrajnosti in napora. Obojega pa smo se naučili pri lastniku takratne pletilske delavnice. Bil je zelo strog, iznajdljiv in vztrajen. Morda je to najboljši odgovor, zakaj sem tu še danes, čeprav je preteklo že 24 let.

Stefka Hasičević nam je na gornje vprašanje odgovorila takole:

»Od takratnih razmer mi je najbolj živo ostalo v spominu to, da smo zraven svojega rednega dela pri strojih, ki so bili večinoma na ročni oziroma nožni pogon, opravili še veliko prostovoljnih delovnih ur pri gradnji in popravilu stavb. V prepričanju, da bo jutri boljše, sem z lahkoto dosegala zelo dobre rezultate, za kar sem prejela udarniško knjižico in bila deležna 7-dnevnega brezplačnega dopusta v Opatiji.«

Marica Lozar pa pravi:

»Kot je težak vsak začetek, tako so bili težki tudi začetni koraki takratnega našega podjetja.

Ko sem se leta 1954 zaposlila, so pričeli graditi tovarno v Metliki (sedanji »Novoteks«). Po končanem delu smo se vozili v Metliko in s prostovoljnim delom pomagali graditi novo poslopje.

Ko smo stavbo dokončali in se delno preselili, so prišli možje iz občinskega in okrajnega komiteja in nam dejali, da se kaže možnost, da bi Metlika dobila tudi predilnico. Zanj pa bi bil najbolj primerni tovarniški prostori, ki so bili pravkar zgrajeni za naše podjetje. Tako se je tudi zgodilo. V nove prostore

se je vselila predilnica, nam pa so dali na razpolago dijaški dom v Metliki in zasebno hišo, last Janka Cara.

Jožefa Mužar se je zaposlila ravno takrat, ko je bila gradnja novega obrata v Metliki na višku. Sama nam je o svojih spominih na tisti čas povedala tole:

»Kot začetnica sem morala opravljati vsa dela, tudi najtežja. Tako sem nekaj mesecev delala tudi pri zidarski skupini. Nato sem b več tednov čuvaj v nočni izmeni. Čuvala sem gradbeni material. Čeprav sem bila navajena trdega dela že od rane mladosti, danes le še težko razumem, kako sem vse to zmogla.

Moje prvo delo v trikotažni industriji je bilo v pletilnici, kjer sem delala pet let. Kasneje sem šla v konfekcijo, kjer sem zaposlena še danes.«

Na naše drugo vprašanje o trikotažni proizvodnji in proizvodnih sredstvih so nam naši sogovorniki odgovorili takole:

Fančka Nemanič:

»Kmalu po nacionalizaciji, do katere je prišlo v maju 1948, smo zašli v hude finančne in proizvodne te-

žave. Izdelki so se kopičili v skladiščih. Imeli smo pa tudi premajhne prostore in zastarele in izrabljene stroje. V sorazmerno kratkem času so se menjali kar trije vodji — takrat smo jim rekli »upravniki« — ki pa niso bili tekstilni ali trikotažni strokovnjaki. Zato smo nekaj časa tudi dobivali samo 50 do 60-odstotne plače.

Ko smo se preselili v internat, smo dobili tudi prvi snutkovni stroj, rekli smo mu »ketenštul«. Prav dobro mi je ostalo v spominu, da se je prav za isti stroj potegovalo tudi neko ljubljansko podjetje. Vsi drugi stroji so bili večinoma ročni.

Marica Lozar nam je na to vprašanje dejala:

»Poleg strojev, ki jih je že omenila tovarišica Nemaničeva, smo imeli takrat tudi dva raschel stroja, na katerih smo izdelovali bombažne zaves, in eno ročno leseno snovalo. Na tem snovalu sva dolgo časa delale z Matkovo Fančko. Prav to snovalo mi je ostalo močno v spominu, saj je bil to prvi stroj, čeprav lesen, na katerem sem začela delati.

Kot posebno zanimivo si lahko na objavljeni sliki ogledamo raztezalno napra vo, na kateri smo razpenjali zaves in jih sušili. To je bil

Tako smo nekoč napenjali zaves

GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO N

lesen pravokotni okvir, dvignjen na kolih. Na tem okviru je bilo veliko majhnih žebličkov, za katere smo zatikali robove zaves. Vsa naprava je bila porabna le, če je bilo sončno vreme, saj smo delali na prostem.

Tovarišica Štefka Hasičevič pa je dejala:

»Večina strojev je bila na ročni pogon. Posebno dobro se spominjam stroja za kosmatenje.«

Marija Jarnjevič:

»Ker je večkrat primanjkovalo volne, smo pletli z »vigon« prejo, ki pa je bila zelo slaba. Dve tretjini časa smo porabili za kupanje lukenj. Če smo hoteli doseči normo, smo morali delati tudi po 12 ur.

To nas je pripeljalo do tega, da ni bilo več denarja za izplačilo osebnih dohodkov. Ko so nam dali na izbiro, da lahko dobimo še za dva meseca 80% plače, potem pa prenehamo s proizvodnjo, ali da gremo na dvomesečni brezplačni dopust, smo izbrali drugo možnost. V tem času je prodajna služba prodala zaloge in nabavila nov, boljši material.«

Na naslednje vprašanje, s katerim smo želeli zvedeti za vzroke, zakaj toliko naših delavcev zapušča podjetje, so naši jublanti odgovorili takole:

Fančka Nemanič:

»Moje mnenje, zakaj toliko delavcev zapusti naše vrste, je tak-

šno, da je tu kup vzrokov. Mislim, pa, da je glavni vzrok ta, da delavci niso nagrajevani dosledno po učinku, bodisi kolektivnem ali individualnem.

Delavec namreč težko razume, zakaj dobi majhno plačo takrat, ko si je najbolj prizadeval in tudi največ naredil, na drugi strani pa tudi niso redki primeri, ko je malomarno delo celo posebej nagrajeno.

Jaz delavcu proletarcu ne zamerim, če si želi izboljšati svoj položaj in si poišče bolj plačano mesto. Zamerim pa tistim, ki v tovarno pridejo s kovčkom ali samo z aktovko, si tukaj opomorejo in ustvarijo dober življenjski standard, potem pa tovarni obrnejo hrbet.«

Štefka Hasičevič je k temu dodala še tole:

»Morda so res osebni dohodki ti-

Krojenje v starih prostorih

GOVORILNI NAŠI JUBILANTI — GOVORILNI NAŠI JUBILANTI — GOVORILNI NAŠI JUBILANTI — GOVORILNI NAŠI JUBILANTI

Krojenje s sodobnimi stroji

sti, ki človeka vežejo. Mislim pa, da so prav tako važni tudi dobri medsebojni odnosi, tovarištvo in razumevanje. Predvsem pa je za dobro počutje važno to, kakšni so odnosi predpostavljenih do podrejenih. Upam si trditi, da ni malo tistih, ki so zapustili podjetje prav zaradi skaljenih medsebojnih odnosov.

Jožefa Mužar:

»Odhajanje delavcev ima svoje vzroke v vsem, kar nas neposredno obkroža, od osebnih dohodkov tja do medsebojnih odnosov. Ne smemo pa pozabiti, da je veliko delavk zapustilo naše vrste zato, ker si tukaj niso mogle ustvariti doma in družine. Zato trdim, da bodo problemi, ki nastajajo z odhajanjem delavcev, rešeni takrat, ko bo v Metliki tudi dovolj delovnih mest za moške.

Pa še to bi dejala, da predvsem starejši delavci često odhajajo tudi zato, ker mlajši uslužbenci ne znajo ceniti tega, kar je nam starejšim drago. Mislim, da nas tudi po malem zaničujejo, češ da smo zastareli in podobno.«

Marija Vardijan:

»Mladi niso pripravljene toliko žrtvovati, kot smo bili pripravljene žrtvovati nekoč. Že ob prvi oviri omagajo, zato jih toliko odide, ne da bi do kraja spoznali vse slabe in dobre strani kolektivnega življenja.«

Naslednje vprašanje, o katerem bi želeli govoriti, so problemi, ki tarejo delavce v neposredni proizvodnji.

Fančka Nemanič:

»Če bi hoteli naštevati vse probleme, ki nas tarejo, bi prav goto-

vo zmanjkalo prostora. Naš skupni problem pa je v tem, da naši prejemki še vedno krepko zaostajajo za rastjo življenjskih stroškov.«

Marica Lozar:

»Mislim, da je poleg tistih reči, o katerih je bilo že govora, za marsikaterega delavca res največji problem, kako naj vskladi potrebe in možnosti. Zato ni čudno, če delavci težko razumejo, zakaj dajemo toliko sredstev za razvoj podjetja. Ob tem pa nastaja vedno večji razkorak med bogatimi in revnimi.

Marija Vardijan:

»Za nas v konfekciji bi rekla, da imamo v glavnem tri probleme: Prvi je v neurejenih pomožnih prostorih, kot so garderoba, sanitarije in prostor za nas, ženske.

Drugi problem, ki ravno tako zadeva predvsem konfekcijo, so norme. Vsi drugi obrati imajo bodisi skupinske norme ali pa so nagrajeni po uspehu celega obrata. Delavka v konfekciji pa se ne more skriti za nikogar. Zato toliko bolj občuti, če norme niso realne. Še bolj pereče je seveda stalno menjavanje artiklov, kar sploh ne dovoli, da bi se norma ustalila.

Tretji problem, ki nas tare, pa je slaba obveščenaost. Morali bi namreč upoštevati, da v konfekciji živi in dela skoraj polovica vseh zaposlenih v metliškem obratu. Strokovna raven zaposlenih pa ni takšna, da bi delavci brez težav lahko razumeli vse poslovne odločitve. Zato bi bilo prav, da vodilni delavci pokažejo več dobre volje in v enkrat ali dvakrat na leto pridejo med delavce in se z njimi pogovorijo.«

Na kraju smo naše jubilate vprašali še to, kako gledajo na uspehe v preteklem obdobju in kaj si želijo pri nadaljnjem delu.

Fančka Nemanič:

»Če primerjam to, kar smo imeli leta 1945, ko sem sama začela delati, s tem, kar imamo danes, lahko mirno rečem, da smo bili dobri gospodarji.

Za vnaprej pa bi najbolj želela, da bi se dobro razumeli in tovariško sodelovali. Želela bi tudi, da bi bili naši uspehi vsaj takšni kot v preteklosti.«

Štefka Hasičević:

»Čeprav je bilo v razvoj podjetja vloženo veliko truda, nam ne sme biti žal, kajti tudi uspehi so veliki. Želela bi le, da bi bilo več razumevanja in manj zahrbtnosti v okolju, kjer delam.«

Marica Lozar:

»Uspeha sama ne bi mogla v celoti oceniti, kajti preveliki smo postali. Vem le to, da je iz majhne delavnice nastala velika tovarna, ki tudi v svetu nekaj pomeni.

Želim si, da bi ta tovarna zagotovila življenjsko eksistenco tudi našim naslednikom, tako kot jo zagotavlja sedaj nam.«

Marija Vardijan:

»Petnajst let ni niti tako dolga doba, zato so uspehi, ki so bili doseženi, toliko bolj pomembni. Želela bi, da bi tisti, ki na novo prihajajo v tovarni zvedeli, kakšne žrtve so bile potrebne, preden so bili doseženi današnji uspehi. Šele, če bodo mladi vedeli, da smo za vse to, kar imamo danes, morali v

GOVORIMO NAŠI JUBILANTI — GOVORIMO NAŠI JUBILANTI — GOVORIMO NAŠI JUBILANTI — GOVORIMO

preteklosti dostikrat zategniti pas, bodo tudi nas starejše bolj razumeli. Bojim se, da bomo pri tako hitrem razvoju kmalu pozabili, da k napredku podjetja prispeva tudi preprost delavec in da mu zato pripada tudi pravica do soodločanja. Pri nadaljnjem razvoju podjetja pa želim, da bi se še naprej razvijali, da bodo imeli kruh tudi naši otroci.

— ◆ —

Ker je tudi nekaj sodelavcev v upravi BETI že od njene ustanovitve, smo nekatere izmed njih obiskali in jim zastavili nekaj vprašanj.

Tako smo poiskali tov. Poldeta Starešiniča.

Polde, kje ste delali, ko ste stopili v podjetje?

Pri podjetju sem že od leta 1948, ko se je še imenovalo »Invalidsko podjetje — strojno pletilstvo« s sedežem v Črnomlju. Kasneje se je preimenovalo v »Belokranjko«, ob preselitvi v Metliko leta 1956 pa je dobilo novo ime BETI — belokranjska trikotažna industrija, kar štejemo za rojstvo našega podjetja. Sprva sem bil zaposlen na delovnem mestu skladiščnika, sedaj pa delam kot knjigovodja osnovnih sredstev.

Kje je imelo podjetje upravne in proizvodne prostore?

Leta 1956 smo bili sprva vsi v novo zgrajeni stavbi ob železniški progi (prostori sedanjega Novoteksa). Po nekaj mesecih pa smo prostore odstopili Novoteksu za novo predilnico česane volne, sami pa smo se preselili v bivši dijaški internat na Pungart in v privatno stavbo Janka Cara na Cesti bratstva in enotnosti.

Kaj ste ob ustanovitvi BETI proizvajali in kakšni so bili delovni pogoji?

Predvsem smo izdelovali na ročnih pletilnih strojih volneno trikotažo, na motornih strojih pa bombažne zavese in bombažno trikotažno blago, iz katerega smo šivali moške atletske majice. Delovni pogoji so bili težki, ker ni bilo primernih proizvodnih prostorov. Obrati so bili raztreseni v treh stavbah, ki so bile precej oddaljene ena od druge. Poleg tega se je večina delovne sile vozila z vlakom iz Črnomlja, tako da so bili delavci ves dan zdoma.

Kje ste imeli skladišče?

Najprej je bilo eno samo skladišče, in sicer v prvem nadstropju bivšega internata. Ko pa so leta 1957 začeli s proizvodnjo ženskega sintetičnega perila, se je skladišče preselilo v leseno barako na Pungartu. Spominjam se, da je bilo v baraki zlasti pozimi težko, ker je burja skozi špranje zanašala v barako sneg in sem s papirjem oblagal stene.

Koliko vas je bilo takrat zaposlenih v skladišču in kakšne osebne prejemke ste prejeli?

V 1956. letu sem bil sam skladiščnik gotovih izdelkov in surovin. Sam sem tudi vodil skladiščno kartoteko, prevzemal in odpremljal blago kupcem, za kar sem prejemal okoli 90.00 din mesečno.

Kako ste blago pošiljali kupcem?

Blago sma največ pošiljali po železnici, manjše pošiljke pa po pošti. Takrat še nismo imeli nobenega avtomobila. Zaboje in pakete smo vozili z vozom na pošto in postajo.

Se morda spominjate katerega kupca iz leta 1956?

Naš najboljši odjemalec je bil tedaj »Veletekstil« iz Ljubljane, ki je prihajal sam po blago s svojim avtomobilom.

Kakšne izdelke ste prodajali?

Na zalogi smo imeli predvsem ženske, moške in otroške jopice in puloverje, prodajali pa smo tudi bombažne zavese in moške atletske majice.

Kateri izdelek se je takrat najlažje prodajal na tržišču?

Takrat smo prodali največ ženskih jopic Vesna in moških jopic Luka.

Koliko potnikov je bilo 1956 leta v podjetju?

Imeli smo enega samega potnika, ki je prodajal blago po vsej Jugoslaviji.

Ste sodelovali v podjetju v organih upravljanja?

Da, bil sem večkrat član delavskega sveta, upravnega odbora in sindikata.

Kako gledate danes na razvoj podjetja?

Če primerjam podjetje leta 1956 in današnje, se mi zdi, da smo bili takrat majhna obrtna delavnica, sedaj pa smo moderno urejeno podjetje, katerega izdelki so znani po vsej Jugoslaviji in izven njenih meja.

Cigava zasluga je, da se je podjetje povzpelo na tako raven in doseglo take rezultate?

Vsekakor je to zasluga celotnega kolektiva in predvsem sposobnega vodstva, ki mu je uspelo v tako kratkem času ustvariti podjetje, ki

GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOVORIJO NAŠI JUBILANTI — GOV

sodi med vodilna tovrstna podjetja v državi.

Sedaj delate na delovnem mestu knjigovodje osnovnih sredstev. Bi nam morda vedeli povedati, kakšna je bila vrednost osnovnih sredstev ob ustanovitvi BETI in kakšna je njihova vrednost danes, po petnajstih letih?

Vrednost osnovnih sredstev je znašala v 1956. letu tri milijone starih din, letos pa znaša tri milijarde starih din. To pa je uspeh, o katerem pred petnajstimi leti ne bi upali niti sanjati.

Druga jubilatka iz uprave, ki smo jo obiskali, je bila Martina Badovinčeva, vodja finančnega knjigovodstva. Tudi njej smo zastavili nekaj vprašanj.

Koliko ljudi je bilo zaposlenih v upravi ob ustanovitvi BETI?

V celotni upravi nas je bilo osem, in sicer: direktor, tehnični vodja z enim tekstilnim tehnikom, računovodja, materialni knjigovodja, blagajnik, potnik in skladiščnik.

Kakšen je bil finančni plan leta 1956 in kakšen je danes?

1956. leta je bil finančni plan 100 milijonov starih dinarjev, v letošnjem letu pa znaša finančni plan skoraj 21 milijard starih din. Mislim, da ob tem podatku ni treba še kakega pojasnila, saj je iz njega dovolj viden velik napredek podjetja.

Katero leto je bilo najtežje v teh petnajstih letih?

Ne bi se mogla opredeliti na eno samo leto, ker so nas težave spremljale skozi vsa prva leta. Večkrat smo se znašli v finančnih težavah, primanjkovalo nam je obratnih sredstev, vendar nam je s skupnimi prizadevanji uspelo premostiti težave. Pri vsaki taki težji situaciji je vodstvo podjetja s svojo iznajdljivostjo in hitrim ukrepanjem vedno našlo najboljšo rešitev.

Kakšen je bil povprečni osebni dohodek leta 1956 in koliko znaša ta v 1971. letu?

Povprečni osebni dohodek v letu 1956 je bil 60.00 din, kar je bilo precej pod republikanskim povprečjem v tekstilni industriji, medtem ko so danes osebni dohodki v primerjavi z drugimi tovrstnimi podjetji zadovoljivi, saj znaša letošnje povprečje 1.140.00 din.

Kakšen je bil odnos kupcev do podjetja takrat in danes?

Kupce smo morali tedaj šele iskati, kar pa ni čudno, saj zaradi za-

starelih in izrabljenih strojev in pomanjkanja strokovnega kadra nismo mogli pričakovati dobre kvalitete. Kupci niso preveč zaupali v nas, tako glede kvalitete kot v solidno in pravočasno dobavo blaga. Danes je seveda to drugače. Na tržišču smo si ustvarili renome. Z naj sodobnejšo strojno opremo pa podjetje izdeluje kvalitetne izdelke, ki so iskani doma in v tujini. Pridobili smo si zaupanje kupcev, katerega si prizadevamo ohraniti tudi v prihodnje, s tem da bomo izdelovali predvsem kvalitetno blago.

Kako ste dobili potrebne strokovne kadre?

Sprva je bila velika težava dobiti v naš odročeni kraj sposobne ljudi, zato smo se odločili, da si sami vzgojimo primeren kader s štipendiranjem. Tako smo v teh 15 letih na raznih šolah štipendirali preko 100 študentov. Nekaj jih je po končanem šolanju odšlo iz podjetja, večina pa je ostala tu in uspešno delajo na odgovornih delovnih mestih.

V zadnjih letih pa je bila ustanovljena poklicna konfekcijska šola, ki nam vzgaja kader za proizvodnjo. Letos smo dobili še srednjo tehnično tekstilno šolo, ki jo obiskuje 30 dijakov.

Kaj vas je najbolj razveselilo, odkar ste zaposleni v BETI?

Vsak izhod iz težav in nenehen napredek podjetja mi je bil vedno v veliko zadovoljstvo.

Kako ste ukrepali, ko ste se znašli v finančnih težavah?

Najemali smo razne kredite, zlasti za obratna sredstva, in sicer največ pri Dolenjski banki v Novem mestu, ki nam je bila res v pomoč pri naših težavah. Često nam je odobrila kredit in nas tako rešila iz trenutnih težkih situacij.

V računovodstvu imate urejeno strojno knjiženje. Kaj ste s tem pridobili?

S strojnimi knjiženjem smo zajezili porast delovne sile v računovodstvu, predvsem pa omogočili hitrejše in solidnejše obdelavo podatkov.

Ali imate namen preiti na naj sodobnejši — elektronski način obdelave podatkov?

Že dalj časa obstaja poseben oddelek za visoko mehanografijo, ki pripravlja vse potrebno za prehod na elektronsko obdelavo podatkov. V kratkem nameravamo ta oddelek še razširiti in po vseh predvidevanjih bomo že v prihodnjem letu na-

bavili elektronski računalnik. Seveda pa bo ta zahteval usposobljen strokovni kader, ki se v ta namen že sedaj pripravlja in izpopolnjuje.

Kakšen pomen ima tovarna BETI za ta predel Bele krajine?

Za Metliko in okolico pomeni BETI vsak dan boljši kos kruha, pomeni boljši jutrišnji dan in predvsem delo v domačem kraju, saj so si morali ljudje pred prihodom industrije v ta kraj iskati zaslužek drugod in celo v tujini.

Kakšne so vaše želje za prihodnost?

Želim, da bi se BETI tudi v prihodnje tako uspešno razvijala in napredovala. Osebnostno pa si želim zdravja, da bom lahko še naprej uspešno opravljal svoje delo.

Zahvaljujemo se našim sobesednikom za njihove pogumne in odkrite besede. Upamo, da smo na ta način uspeli vsaj malo približati vzdušje, v katerem so bili doseženi veliki uspehi, našega podjetja. Se bolj pa bi nas veselilo, če bi s temi pogovori lahko pripomogli k odpravi vseh tistih vzrokov, ki ovirajo še hitrejši razvoj, kakor tudi tistih, ki kalijo medsebojne odnose.

V imenu vseh bralcev želimo našim jubilentom še veliko zadovoljnih dni v naši sredini.

Pogovore pripravila Maks Koležnik in Silva Dular.

SILVESTROVANJE

Obveščamo vse člane kolektiva, da nameravamo prirediti silvestrovanje v naši menzi. Vabimo vse, ki so zainteresirani, da v krogu svojih sodelavcev dočakajo Novo leto, da se prijavijo prireditvenemu odboru.

Prijavnice, na katerih bodo podrobneje opisani vsi pogoji in objavljene cene rezervacije, bodo razdeljene do 15. decembra.

Ob 15-letnici ustanovitve in uspešnega poslovanja vašega podjetja vam iskreno čestitamo in želimo še veliko delovnih uspehov.

Mladina RK
osnovne šole Metlika

O B V E S T I L O

V hotelu Bela krajina so od 1. novembra 1971 do 31. marca 1972 na razpolago sobe za stanovanje. Cena za mesečno stanarino je 200.00 din. Interesenti naj se zglasijo v recepciji hotela.

Prednost imajo člani našega kolektiva.

V ČRNOMLJU SO Povedali

Ko matično, podjetje slavi petnajstletnico svojega obstoja, je prav, da pogledamo, kako živijo ljudje v tistem obratu, kjer je bil nekoč začetek našega podjetja.

Več o tem vam bodo povedali jubilanti sami. Kratko zgodovino tega obrata pred združitvijo in po njej pa vam bo prikazal obratovodja Slavko Šilar:

razmišljati, kako bi naš obrat še bolj razširili.

Želimo si, da bi pri tem našli razumevanje matičnega podjetja. Na drugi strani pa nam bi bila zelo dragocena in dobrodošla vsaka pomoč lokalnih družbeno-političnih in oblastvenih organov.

Ze na začetku je bilo omenjeno,

Delavka Zinka Kure, ki se je zaposlila kot 18-letno dekle, se kolektivnega življenja spominja takole:

»Zaposlila sem se v trikotajnem Invalidskem podjetju »Pletilstvo«. Šivala sem volnene izdelke. Delo je bilo precej težavno, ker nismo imeli urejenega delovnega okolja. Tudi stroji so bili stari. Se težje pa je bilo, ko smo se preselili v Metliko. Delovni prostori niso bili dosti boljši kot prej, ker pa ni bilo prometnih zvez, sem izgubila veliko časa. Razen tega tudi zaslužek ni bil dosti večji.

Ko je bilo v Črnomlju osnovano novo podjetje »Belokranjka«, sem dobila delovno mesto zopet v Črnomlju.

Rada imam okolje, v katerem delam. Zelo bi želela, da bi se naš obrat še nadalje razvijal, saj je še dosti takih, ki bi želeli biti zaposleni. Se potrebnejša pa bodo nova de-

»Nekaj časa po tistem, ko se je preselilo Invalidsko podjetje »Pletilstvo« iz Črnomlja v nove prostore v Metliki, se je v starih prostorih na novo osnovalo podjetje »Belokranjka«. Pletli in šivali so volnene izdelke. Ze leta 1961 se je podjetje vselilo v na novo adaptirane prostore. Proizvodni program je ostal nespremenjen.

Do združitve z današnjim matičnim podjetjem »Beti« v Metliki je prišlo spomladi 1963. leta. Se vedno smo izdelovali volnene izdelke, vendar se je v sklopu matičnega podjetja proizvodnja naglo povečevala, tako da so postali prostori kmalu pretesni. Zato je bila leta 1966 zgrajena nova stavba in nekoliko adaptirana stara. S tem se je za naš obrat začelo novo obdobje, kajti poleg znatno izboljšanih delovnih pogojev se je preusmerila tudi proizvodnja. Od volnenih izdelkov smo prešli na konfekcioniranje trikotajnih izdelkov.

Danes je v tem obratu zaposlenih 180 delavcev. Ker je še mnogo pridnih rok, ki bi si želele zaposliti in ker je tudi še mnogo kupcev, ki bi želeli kupiti naše izdelke, smo začeli

da bodo o svojih problemih, predlogih in željah govorili tudi delavci, zato smo naprosili nekatere najstarejše delavce, naj nam povedo nekaj svojih misli.

lovna mesta za mladi rod, ki prihaja za nami. Zato si želimo napredka v našem obratu in v matičnem podjetju.

Tovarišica Marija Doltar nam je svoje delo v trikotajni industriji takole obrazložila:

»V tem kolektivu sem zaposlena že od februarja 1955. Vse dotlej, ko smo prenehali izdelovati volnene izdelke, sem bila previjalka volne. To delo sem opravljala sedem let. Bilo je naporno, predvsem takrat, ko sem se morala voziti v Metliko.

Po združitvi »Belokranjke« z »Beti« se je proizvodnja v novem obratu spremenila. Začeli smo izdelovati konfekcijske izdelke iz trikotaže. Od takrat dalje delam pri stroju za čiščenje niti.

Če primerjam delo in napor, ki smo ga morali prenašati nekoč, z delom, ki ga opravljam danes, moram reči, da nam je danes mnogo lažje.«

Tovarišica Birkelbach se rada spominja prehojene poti. V množici različnih sprememb, katerim je bila priča, pa se je težko odločila za tiste, ki bi najbolj nazorno prikazale vse radostne in grenke trenutke. Tako pravi:

»Kot veliko žena in mater, ki morajo skrbeti za družino, sem tudi jaz leta 1954 skušala najti boljši kos kruha. Zaposlila sem se v takratnem podjetju »Pletilstvo« v Črnomlju in kot šivilja delala na vseh fazah, od krojenja do pakiranja.

Skupaj s tovarno sem se tudi jaz selila iz Črnomlja v Metliko. Takrat mi je bilo najtežje, saj sem bila ves dan zdoma. Zato sem iskala priložnost, da se ponovno vrnem v Črno-

melj. Ta se mi je ponudila leta 1957. Danes opravljam delo mojstrice v konfekciji.

Od takrat, ko sem začela delati, pa do danes se je marsikaj spremenilo. Zamenjali smo pletilstvo s konfekcijo, pa tudi stroji so vsi novi. Ob petnajstletnici obstoja matičnega podjetja si želim, da bi šel razvoj še naprej s tako velikimi koraki. Se bolj pa si želim, da bi bil enake pozornosti kot matično podjetje deležen tudi naš obrat.«

Skrbi in želje Mirne Peči

Ko se je 1. januarja 1964 do takrat samostojno podjetje »DOLENJKA« v Mirni peči priključila tovarni »BETI«, smo bili delavci v skrbeh za našo prihodnost. Toda že v istem letu smo ugotovili, da so bile naše skrbi odveč.

Že v nekaj mesecih je bila zgrajena stavba za nov obrat. Tako smo se iz šestih ločenih prostorov preselili v enega. Takrat smo izdelovali predvsem izdelke iz volnenih pletenin.

Dve leti kasneje je centralni delavski svet sklenil, da se naš obrat preusmeri in specializira na izdelavo trikotažne konfekcije. Zato je bilo treba misliti na prekvalifikacijo delavk. Vse dotedanje pletilje in ročne šivilje so se morale naučiti strojnega šivanja. Organiziran je bil tečaj za interno kvalifikacijo.

Danes je v obratu zaposlenih okoli 100 ljudi. Za Mirno peč in njeno okolico je to zelo važno, kajti

brez tega obrata bi si morale številne družine iskati zaposlitve drugje. Naj dodam še to; prometne zveze z ostalimi kraji so skromne. Edina važnejša zveza je železnica. To pa dela težave zlasti tistim materam, ki imajo majhne otroke. Želja nas vseh pa je, da bi v bližnji prihodnosti Mirna peč dobila vodovod in da bi asfaltirali cesto. So pa tudi težave z delovnimi prostori. Prostori, ki so bili zgrajeni leta 1964, so za takratno število delavcev, to je za 60 zaposlenih, ustrezali. Za današnje število delavcev pa so vsekakor premajhni. Manjkajo nam še garderoba, sanitarije in lastna menza. Na malico hodimo namreč v bližnjo gostilno. Poleg naštetih težav imamo še razne druge na primer problem ogrevanja (obrat nima centralne kurjave). Da bi dosegli vse to, kar si želimo, in hkrati izboljšali naše delovne in življenjske pogoje, pa skrbita delavski svet naše enote

in prizadevni obratovodja. Do sedaj je že uspelo izposlovati 150 milijonov starih dinarjev posojila za gradnjo novega obrata. Dobro je je tudi to, da imamo na delovnih mestih ljudi z ustrežno izobrazbo.

Ob petnajstletnici obstoja podjetja si želimo, da bi kmalu rešili problem prostorov, kajti v sedanjih prostorih je zaradi prenatrpanosti težko delati.

Amalija Sukul

Ob otvoritvi novega obrata v Mirni peči

» B E T I «

Izdaja: Belokranjska trikotažna industrija Metlika,

Ureja uredniški odbor:

Silva Dular, Mirko Jelencič, Jurij Matekovič, Stane Mrvar, Dragica Nenadič, ing. Franc Oletič, Slavko Šilar, dipl. ing. Ružica Škof.

Odgovorni urednik:

Maks Koležnik

Izhaja mesečno v 1400 izvodih.
Tisk: Papirkonfekcija, Krško.

Kako dolgo še v tej stavbi

Želje iz Dobove

To so besede, ki jih že dve leti izgovarjamo vsaj enkrat dnevno. Vtisnile so se nam v spomin in bodo v njem tako dolgo, dokler ne bo ob sedanjih hiši stala velika hala — naši novi delovni prostori. Lahko rečem, da je skrajni čas za gradnjo, kajti težko je delati v malo večji stanovanjski hiši. Čeprav so prostori preurejeni, da se lahko odvija proizvodnja, so vseeno še premajhni in neprimerni. Veliko je takih delavcev, ki bodo ob selitvi v nov obrat lahko rekli: »V tretje gre rade!«

Res je tako. Naš obrat oziroma prejšnje podjetje je bilo najprej v stari stavbi. Pletilni stroji so bili nameščeni v treh sobah, šivalni v dveh. Delo je bilo raztreseno. Kolektiv, ki je bil majhen, je s svojimi žulji leta 1961 kupil sedanji obrat. Delovna sila se je potem polagoma večala, iz pletilstva smo s priključitvijo k »Beti« 1964. leta prešli na konfekcijo. Mnogo težkih ur je minilo, mnogo truda smo morali vložiti, da smo lahko dosegli vse, kar je bilo načrtano. Nastajali so problemi, večji ali manjši, mi pa smo jim morali biti kos.

Ker se je proizvodnja iz leta v leto večala, smo pričeli misliti na nov obrat. Ta naj bi bil zraven stare stavbe. Pri tem so zopet nastale ovire, saj bližnji sosed ni hotel pro-

dati zemljišča. Eno leto smo izgubili zaradi tega. Po večkratnih pogovorih smo le uspeli in zraven zemljišča odkupili še stanovanjsko hišo. Sedaj so pripravljene že vsi potrebni dokumenti, pogodba o gradnji je podpisana in tako upamo, da bomo le pričeli graditi. Vemo pa, da bo potrebno še veliko truda, preden bomo prišli do novih delovnih prostorov. Potrebujemo jih mi v Dobovi in prav tako obrata v Mirni pe-

di bombažni. Proizvodna sredstva so bila stara in izrabljena. Zato je bilo delo težko. Proizvodni material pa tudi ni mogel biti odličen, kajti denarja zanj je bilo premalo. Pomagali smo si, kakor smo si mogli, pri tem pa smo se večkrat odpovedali boljšemu zaslužku, samo da smo lahko obdržali svoje delo.

Se še spominjate, koliko vas je bilo v začetku zaposlenih?

Obrat Dobova

SODELAVCI, KI SO ZAPOSLENI V PODJETJU 15 IN VEČ LET

Metlika:

Martina Badovinec, Jožefa Brodarič, Ivan Brodarič, Jože Gršič, Jožefa Horvat, Štefka Hasičević, Marica Ivičič, Angela Jakljič, Marija Jarnjevič, Ana Kotar, Angela Kapušin, Ana Kočevar, Marica Lozar, Fančka Mavser, Jožefa Mužar, Fančka Nemanič, Ana Petrošič, Alojz Slanc, Martin Štefanič, Alojz Štampfelj, Marija Vardijan, Leopogd Starešinič.

Iz obrata Črnomelj:

Jožefa Bahor, Breda Birkelbach, Štefka Butala, Angela Dolenšek, Marija Doltar, Olga Glazar, Mara Jurajevič, Zinka Kure, Terezija Klemenc, Angela Plut, Ana Kljajič, Albina Potočar, Jožefa Ritonja, Marija Starešinič, Katarina Smrekar, Antonija Švajger, Gabrijela Trk, Alojzija Zore, Danica Birkelbach.

Iz obrata Dobova:

Ivan Blažević, Antonija Blažinč, Vinko Blažinč, Franc Bokor, Ivka Cetin, Cilka Radanovič, Rozalija Šumljaj, Marija Vogrin, Zofija Vrbanič, Jože Šumljaj, Ivanka Urek.

či in Črnomlju. Zato naj bi se ti obrati čimprej uredili. S tem bi se povečala proizvodnja in ne bi bilo potrebno iskati novih partnerjev za izvrševanje naših planov.

Tovarišico Rozalijo Šumljaj smo kot najstarejšo delavko naprosili, da nam odgovori na nekatera vprašanja.

Kako se spominjate začetka današnjega podjetja?

Začetek našega podjetja mi je ostal v dobrem spominu, čeprav je od tega že precej let. Delovni prostori so bili takrat majhni in neprimerni za proizvodnjo, vendar smo morali biti zadovoljni, saj smo vsi nujno potrebovali denar za preživljanje. Težko je bilo takrat življenje, saj smo pričeli delati takoj po osvoboditvi.

Nam lahko poveste, kaj ste ta krat izdelovali in kakšna so bila sredstva za proizvodnjo?

Takrat smo izdelovali pletene izdelke, in sicer ženske vestje, moške puloverje in telovnike, otroške puloverje, nogavice in hlačke. Izdelki so bili največ volneni, delno pa tu-

V začetku nas je bilo sedem delavk, potem pa so po potrebi prihajale, tako da nas je bilo leta 1957 okoli 40. Ko je prejšnje podjetje leta 1961 kupilo sedanjo stavbo, se je število zaposlenih povečalo.

Kaj mislite, kateri problemi so najbolj pereči v proizvodnji in kako bi jih po vašem mišljenju odpravili?

Glede problemov v proizvodnji ne bi imela kaj reči, ker zastojev v obratu skoraj ni. So le majhni in bolj poredko. Pripomnim pa lahko, da je veliko boljše, če je obrat specializiran za eno vrsto proizvodnje, ker zaradi precejšnje oddaljenosti obrata od matičnega podjetja niso možni vsakodnevni kontakti in dogovori.

Kako gledate na uspehe, ki ste jih dosegli skupaj s kolektivom?

Z uspehi, ki smo jih dosegli zlasti v zadnjem času, sem lahko zadovoljna. V obratu imamo dobre stroje, naši delavci pa obvladajo svoje delo. Kvaliteta dela je vedno boljša, kar veliko pomeni, saj skoraj vso proizvodnjo izvažamo. Za domači trg smo delali zelo malo.